

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Martta Harju, Vilma Laurila

Mitä ne tekee?

Haastattelututkimus Etelä-Suomen sairaalaoptikoiden työnkuvasta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Optometrismi (AMK)

Optometrian tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

31.3.2019

Tekijät Otsikko	Martta Harju, Vilma Laurila Mitä ne tekee? Haastattelututkimus Etelä-Suomen sairaalaoptikoiden työnkuvasta
Sivumäärä Aika	24 sivua + 3 liitettä 31.3.2019
Tutkinto	Optometrismi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Optometrian tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Yliopettaja Kaarina Pirilä Lehtori Johanna Valtanen
<p>Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää Etelä-Suomen eri silmäsairaaloissa työskentelevien optikoiden työnkuvia ja optometrian koulutuksen vastaavuutta heidän työtehtäviinsä. Opinnäytetyön tavoite oli lisätä tietoisuutta sairaalaoptikoiden työtehtävistä ja optometrian kliinisemmästä puolesta, joka ei välttämättä välity optikkoliikkeiden asiakkaille. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Suomen Optometrian Ammattilaiset ry:n (SOA ry) kanssa.</p> <p>Teoriaosuudessa käsitellään optikoiden koulutusta, työnkuvaa ja palkkausta Suomessa sekä kerrotaan lyhyesti, kuinka vaihtelevia optikoiden työtehtävät ovat Euroopan sisällä. Sen lisäksi kerromme lyhyesti Suomen terveydenhuoltojärjestelmästä. Opinnäytetyömme tehtiin kvalitatiivisen haastattelututkimuksen käytäntöjä noudattaen, ja haastateltavaksi valikoitui 10 sairaalaoptikkoa, joista 5 työskentelee julkisessa ja 5 yksityisessä terveydenhuollossa.</p> <p>Haastatteluiden tuloksista saimme selville, että sairaalaoptikon työtehtävät vaihtelevat sairaalasta riippuen mutta samassa sairaalassa työskentelevät optikot tekevät pääsääntöisesti samankaltaisia työtehtäviä. Sairaalaoptikon työtehtävät riippuvat myös vahvasti siitä, minkä tyyppisiä silmäterveyden palveluita sairaala, jossa hän työskentelee, tarjoaa. Haastateltavien mukaan optometrian koulutus antaa hyvän pohjan sairaalassa työskentelyyn, mutta oma tiedonhankinta on työssä tärkeää.</p> <p>Opinnäytetyömme tuloksia voivat hyödyntää kaikki sairaalaoptikon työstä kiinnostuneet: alan opiskelijat, työympäristön muutosta pohtivat jo työelämässä olevat optikot, alalle pyrkivät tai alasta ja optikoiden erilaisista työpaikoista muuten vain kiinnostuneet. Opinnäytetyömme tarjoaa katsauksen sairaalamaailmaan, joka optiselle alalle saattaa olla vielä vieras, mutta joka alalla tapahtuvien muutosten vuoksi voi tulevaisuudessa olla yhä useamman optikon työympäristö.</p>	
Avainsanat	sairaalaoptikko, työnkuva, haastattelututkimus

Authors Title	Martta Harju, Vilma Laurila What Do They Do? - Interview Survey of Hospital Optometrists' Job Descriptions in Southern Finland
Number of Pages Date	24 pages + 3 appendices March 2019
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Optometry
Instructors	Kaarina Pirilä, Principal Lecturer Johanna Valtanen, Senior Lecturer
<p>The purpose of our thesis was to find out the job descriptions of optometrists working in eye hospitals in Southern Finland, and how equivalent they see their education compared to their current work tasks. The aim of the thesis was to find out what hospital optometrists' job descriptions consist of and share awareness of the more clinical side of optometry that might not come across to optical shop customers. The thesis was carried out in cooperation with the Association of Finnish Optometry Professionals (SOA).</p> <p>The theoretical part of our thesis discusses the degree program in optometry, opticians' general job descriptions and salary in Finland, and we briefly cover the variability of opticians' jobs in other European countries. In addition, we shortly discuss the Finnish health care system. Our thesis was conducted in accordance with the practices of qualitative interview research, and we interviewed 10 hospital optometrists: 5 working in public health care and 5 in private health care.</p> <p>The results of the interviews revealed that hospital optometrist's work description depends heavily on the hospital the optician works at, and opticians working in the same hospital generally do similar work tasks. Hospital optometrist's job description also depends on what kind of eye care services the hospital they work at offers. According to the interviewees, degree in optometry provides a good basis for working in a hospital, but it's also important to keep your knowledge updated.</p> <p>All those interested in the work hospital optometrists do can utilize the results of our thesis: optometry students, opticians looking for changes in their current working environment, or individuals who are interested in studying optometry or would just like to know the different job descriptions of the field. Our thesis offers a glimpse into the world of hospitals which might still be a little strange for those working in the optical field in Finland. However, the field is changing, and hospitals may be the working environment for more and more optometrists in the future.</p>	
Keywords	hospital optometrist, job description, interview survey

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tietoperusta	3
2.1	Optikot Suomessa	3
2.2	Optikon palkkaus	5
2.3	Terveydenhuolto Suomessa	6
2.4	Optikot muualla Euroopassa	7
3	Tutkimusmenetelmät	9
3.1	Laadullinen opinnäytetyö	9
3.2	Tutkimushaastattelu	9
3.3	Aineiston analyysi	11
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	12
5	Haastatteluiden tulokset ja johtopäätökset	15
5.1	Koulutuksen vastaavuus sairaalaoptikoiden työtehtäviin	15
5.2	Sairaalaoptikoiden työnkuva ja työtehtävät	16
5.3	Sairaalaoptikoksi hakeutumiseen vaikuttavat tekijät	19
6	Pohdinta	22
	Lähteet	25
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelupohja	
	Liite 2. Suostumus haastattelututkimukseen osallistumisesta	
	Liite 3. Saatekirje	

1 Johdanto

Optinen ala on jo jonkin aikaa ollut murroksessa, ja optikon työnkuva näöntutkijana ja silmälasien myyjänä on muuttumassa kohti silmäterveyden ammattilaista. Optikko työskentelee useimmiten optikkoliikkeessä, jossa työtehtäviin kuuluu muun muassa näöntarkastuksien ja piilolasisovituksien tekeminen, silmälasien säätö- ja korjaustoimenpiteet, asiakaspalvelu, myynti sekä mahdollisesti myös silmälasilinssien hionta. Myös silmien terveydentilan arviointi kuuluu jo monessa liikkeessä optikon työnkuvaan. Optikkoliikkeessä työskentelyn lisäksi optikko voi työskennellä myös esimerkiksi tukkuliikkeissä, silmäsaairoissa ja julkisen terveydenhuollon puolella. (Optometria 2016.) Optinen ala ja myymälässä työskentelevien optikoiden päivittäiset työtehtävät keskittyvät yhä enemmän silmien terveydentilan tutkimiseen eli silmäterveyden kliiniseen puoleen. Silmäsaairoissa työskentelevien optikoiden määrä on kasvanut viime vuosien aikana, ja nykyiseen optometristikoulutukseen kuuluu osana silmän terveydentilan tutkiminen ja kattavat optometriset näöntutkimukset, joka viestii alan kääntymisestä kliinisempään suuntaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä Etelä-Suomen julkisissa ja yksityisissä silmäsaairoissa työskentelevien optikoiden työnkuvaan kuuluu, ja kuinka sairaalaoptikoiden saama koulutus vastaa heidän nykyisiä työtehtäviään. Tavoitteena oli lisätä tietoisuutta sairaalaoptikon työnkuvasta. Sairaalaoptikot työskentelevät pääosin julkisissa ja yksityisissä silmäsaairoissa ja -klinikoilla. Tässä opinnäytetyössä julkinen terveydenhuolto kattaa julkisista varoista, kuten veroista, rahoituksensa saavat sairaalat, ja yksityisen terveydenhuollon käsitettä on käytetty kaikista muista silmäterveyden palveluita tarjoavista silmäsaairoista ja -klinikoista. Pyrkimyksenä oli saada tietoa sekä julkisen, että yksityisen puolen sairaalaoptikoiden työnkuvista ja niiden mahdollisista eroavaisuuksista. Haastateltavien anonymiteetin takaamiseksi heidän työympäristöjään ei ole kuvattu opinnäytetyössä tarkemmin.

Aihe on tarpeellinen ja merkittävä, sillä Suomen sairaalaoptikoista ja heidän työnkuviinsa ei ole aiemmin tehty opinnäytetyötä tai muita tutkimuksia. Aihe on myös ajankohdainen, sillä optikoiden määrä Suomen silmäsaairoissa kasvaa jatkuvasti: tilastojen mukaan vuonna 2014 Suomen silmäsaairoissa työskenteli jo 73 optikkoa (Lindstedt 2018). Opinnäytetyössä käytetään sairaaloissa työskentelevistä optikoista sanaa sairaalaoptikko, mutta sairaalaoptikko ei ole erillinen ammattinimike. Sairaaloiden optikot ovat Valviran laillistamia terveydenhuollon ammattihenkilöitä, jotka käyttävät samaa optikon ammattinimikettä kuin muutkin optometrian tutkinnon suorittaneet.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään optikoiden koulutusta, työnkuvaa ja palkkausta Suomessa, sekä avataan lyhyesti optikoiden työtehtävien vaihtelevuutta muihin Euroopan maihin verrattaessa. Sen lisäksi kerrotaan lyhyesti Suomen terveydenhuoltojärjestelmästä, sekä paneudutaan laadullisen työn tutkimusmenetelmiin. Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus suoritettiin kvalitatiivisen haastattelututkimuksen käytäntöjä noudattaen, jossa haastateltiin sairaalaoptikoita sekä julkiselta että yksityiseltä puolelta. Haastatteluista saadut tulokset ja niistä tehdyt johtopäätökset esitellään omassa luvussaan teoriaosuuden jälkeen. Lopuksi pohditaan opinnäytetyön tekoprosessia ja annetaan jatkotutkimusehdotukset.

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina oli Suomen optometrian ammattilaiset ry eli SOA ry, joka on osa Toimihenkilöliitto ERTOa. Ammattiliitto oli perusteltu yhteistyökumppani, koska opinnäytetyön aihe liittyy suoraan optikoiden työelämään. SOA:n tehtävänä on myös optikon terveydenhuollon ammatillisuuden tukeminen ja edistäminen, sekä optikon työnkuvan laajentaminen, mikä myös tukee opinnäytetyön tavoitetta. SOA:lta saatiin arvokasta tietoa esimerkiksi sairaalaoptikoiden määrän kasvusta ja alan kehittymisestä.

2 Tietoperusta

Tähän lukuun on koottu työn tietoperusta, jonka pohjalta luotiin haastattelukysymykset oppinnäytetyötutkimuksen toteutusvaiheessa.

2.1 Optikot Suomessa

Optikko on Valviran laillistama terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka yleisimpiin työtehtäviin kuuluu näöntarkastuksien tekeminen sekä piilolinssien sovittaminen (Optometria 2016). Vuonna 2010 voimaan astuneen lain mukaan optikot saavat nykyään myös määrätä ammatin harjoittamiseen tarvitsemiaan lääkkeitä. Pro auctore-lääkemääräys oikeuttaa apteekista saatavien tiettyjen lääkkeiden määräämisoikeutta vastaanotto toiminnassa, mutta lääkkeitä ei saa määrätä potilaan itsenäiseen käyttöön. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä 1088/2010 § 7.) Lääkkeenmääräämisoikeuteen vaadittavan ammattikorkeakoulussa järjestettävän koulutuksen suorittamisen jälkeen optikko voi käyttää itsestään nimikettä optometrismi. Optometrismi tutkintonimikettä voivat käyttää myös vanhan optometrismi AMK:n suorittaneet, joilla ei ole lääkeainemääräysoikeuksia. Ammattinimikkeenä he käyttävät nimikettä optikko. (Optometrian ammattinimikkeet Suomessa 2017.) Optikolla ei kuitenkaan ole oikeutta tehdä diagnooseja, jonka vuoksi henkilö, jolla epäillään silmäsairautta, on lähetettävä silmälääkärin tutkittavaksi (Valvira 2013).

Vuonna 2012 yksityisissä ja julkisissa silmäsairaaloissa ja -klinikoilla työskenteli noin 40 optikkoa. Optikot tukevat lääkärin työtä, jolloin lääkärit voivat keskittyä silmäleikkauksiin ja silmän tutkimiseen terveyden osalta. Optikot voivat puolestaan hoitaa näkemiseen liittyvät palvelut ja suorittaa mahdollisesti esitutkimukset ja muut hoitotoimenpiteet potilaalle. (Optisen alan toimintastrategia 2012.)

Optometrismi tutkinto on laajuudeltaan 210 opintopistettä, ja se kestää yleensä 3,5 vuotta. Tutkinto-ohjelmasta valmistuneet käyttävät tutkintonimikettä optometrismi (AMK), mutta he työskentelevät Valviran laillistamana terveydenhuollon ammattihenkilönä nimikkeellä optikko. (Optometria 2016.) Suomessa optikoksi voi opiskella Helsingissä Metropolia ammattikorkeakoulussa tai Oulussa Oulun ammattikorkeakoulussa (Optometrian koulutusohjelma 2018). Metropolia ammattikorkeakoulussa optometrian tutkinto-ohjelma on jaettu 7 lukukauteen, jotka ovat johdanto optometriaan, silmä ja taittovirheet, näköjär-

jestelmän toiminta, optometriset tutkimukset, optometrismi kehittäjänä, silmän terveydentila ja silmäsairaudet, sekä valinnainen opintokokonaisuus, johon sisältyy vapaasti valittavat opinnot. Koulutus sisältää näön ja näköjärjestelmän toiminnan tutkimista, asiakaspalvelun harjoittamista, silmälasiteknologiaa, piilolasien ja heikkonäköisten apuvälineiden sovittamista sekä silmälääketiedettä ja farmakologiaa. (Optometria n.d.) Teoriaopintojen lisäksi koulutukseen kuuluu käytännön harjoituksia ja työelämäharjoitteluja, jotka suoritetaan useimmiten optikkoliikkeissä tai silmäsairaaloissa (Optometria 2016).

Metropolia ammattikorkeakoulun optometrian koulutukseen lisättiin optikoiden rajattu lääkkeenmääräämisoikeus syksyllä 2011. Samaan aikaan koulutukseen sisällytettiin myös piilolasien sovitusoikeus ja heikkonäköisten apuvälinesovitusoikeudet. Ensimmäiset nämä oikeudet tutkinnossaan saaneet valmistuivat jouluna 2014. (Flinkkilä 2019.) Syksyllä 2014 tutkintoon sisällytettiin myös viiden arkipäivän mittainen pakollinen työelämäharjoittelu vapaavalintaisessa silmäsairaalassa (Autio 2019).

Optometrian kliinistä puolta opiskelijat oppivat silmien terveydentilan tutkimisen opintojaksolla, joka suoritetaan opintojen loppupuolella. Laajuudeltaan se on 15 opintopistettä. Opintojaksolla opitaan lääkeaineiden imeytymistä, jakaantumista ja poistumista elimistöstä, sekä lääkeaineiden vaikutusmekanismeja ja diagnostisten lääkeaineiden turvallista käyttöä. Opiskelija oppii silmälääkeaineiden perustiedot, vaikutusmekanismit ja sivuvaikutukset, sekä osaa silmien ulkoisen ja sisäisen tutkimuksien perusteella tunnistaa yleisimpiä silmäsairauksia ja niiden oireita, ja osaa niiden perusteella ohjata asiakkaan jatkotutkimuksiin. Hän oppii käyttämään alan käsitteitä ja hallitsemaan alan tietoperustan. Opintojakson aikana opitaan myös antamaan tarvittava hätäensiapu silmätapaturmatilanteissa, ja tutkimaan silmänpohjia sekä mittaamaan näkökenttiä. Optometrian opintojen loppupuolella suoritetaan työelämäharjoittelu, jonka jälkeen opiskelijan tulisi osata tehdä kattava näöntutkimus itsenäisesti, mikä sisältää silmien etu- ja takaosien tutkimisen. (Optometria n.d.)

Optikot voivat koulutuksensa jälkeen suorittaa lisäkoulutuksia ammatillisen osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä varten. Koulutuksia löytyy muun muassa työterveyden, kuivasilmäisyyden ja akkommodaatiohäiriöiden osalta. Optikot, jotka eivät koulutuksensa mukana ole saaneet piilolasien sovituksen laillistusta tai rajattua lääkkeenmääräämisoikeutta, voivat suorittaa nämä kurssit lisäkoulutuksena ja saada kyseiset oikeudet. (Sosiaali- ja terveystieteiden täydennyskoulutus 2017.) Optikko on terveydenhuollon ammattilai-

nen, ja on täten velvollinen ammattitoimintansa edellyttämien tietojen jatkuvaan ylläpitoon ja kehittämiseen sekä määräyksiin ja säännöksiin perehtymiseen, jotka koskevat hänen ammattitoimintaansa (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 18 § 1659/2015). Optometrian eettinen neuvosto on määrittänyt täydennyskoulutuspisteiden vähimmäismäärän, mikä on 30 pistettä viiden vuoden aikana, joista vähintään 20 tulee olla kliinisen optometrian koulutuksilla saatuja.

2.2 Optikon palkkaus

Vuoden 2018 alusta voimaan astuneen työehtosopimuksen mukaan optikoiden vähimmäispalkka on 1.4.2019 alkaen 2696 euroa kuukaudessa. Mikäli optikko on suorittanut diagnostisten lääkkeiden määräämisen laillistavan koulutuksen lisäkoulutuksena ja hän käyttää työssään lääkkeitä, maksetaan hänelle lääkelisää 75€ kuukaudessa. Vastavasti optikko, joka on suorittanut piilolasien sovittamiseen laillistavan lisäkoulutuksen ja työssään sovittaa piilolaseja, saa hän kuukaudessa 101€ piilolasilisää. Molemmat määräykset kuitenkin poistuvat työehtosopimuksesta viimeistään 1.4.2020, jonka jälkeen lisän maksaminen siirtyy osaksi henkilökohtaista palkkaa. Lääke- tai piilolasilisää ei makseta, mikäli henkilö on saanut oikeudet osana alkuperäistä tutkintoaan. Tämä työehtosopimus koskee vain optikkoliikkeessä työskenteleviä optikoita. (Optikoiden työehtosopimus 2018.)

Julkisella puolella työskentelevien optikoiden palkka määräytyy kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES) mukaan. KVTES:issä määritetty vähimmäispalkka on 1.4.2019 alkaen 1611,53 € kuukaudessa. Vähimmäispalkkaan ovat oikeutettuja vähintään 17-vuotiaat täyttä työaika säännöllisesti tekevät. KVTES palkkausjärjestelmä perustuu peruspalkan lisäksi tehtäväkohtaiseen palkkaan, henkilökohtaiseen lisään, työkokemuslisään sekä tulospalkkioon. Näiden lisäksi työntekijälle voidaan maksaa muita sopimuksessa mainittuja lisiä ja korvauksia, kuten määrävuosi-, syrjäseutu-, kieli- ja rekrytointilisiä sekä luottamusmieskorvaus ja työsuojavaltuutetun korvaus. (Kuntatyönantajat 2018.) Vuoden 2017 lokakuussa julkisella puolella työskentelevien optikoiden yleisin kokonaisansio oli 3041€ (Palkkatilastot 2018).

Yksityisissä sairaaloissa työskentelevien henkilöiden palkka määräytyy terveystalouden alan työehtosopimuksen mukaan. Palkka perustuu työn vaativuuteen, jolloin palkka muodostuu vaatimusryhmittelyn mukaisesta palkasta ja mahdollisista erityistekijöistä. Vaatimusryhmiä on kuusi (1-5b), ja niiden lisäksi palkkaan vaikuttaa se, työskenteleekö

henkilö pääkaupunkiseudulla vai ei. Vaatimusryhmien 1-3 osaamiseen vaadittavat taidot saadaan ammatillisella koulutuksella, tai sitä vastaavalla, ja vaatimusryhmien 4-5 osaaminen saavutetaan ammattikorkeakoulututkinolla tai vastaavalla. 5b vaatimusryhmään kuuluvat kaikkein vaativimmat esimiestehtävät. 1.4.2019 alkaen vaatimusryhmä 4:n mukainen kuukausipalkka pääkaupunkiseudulla on 2453,85€, ja muualla Suomessa 2372,68€, kun taas vaatimusryhmä 5:n mukainen kuukausipalkka on pääkaupunkiseudulla 2641,59€ ja muualla Suomessa 2561,39€. (Terveyspalvelualan työehtosopimus 2018.)

2.3 Terveydenhuolto Suomessa

Suomessa terveydenhuolto jakautuu julkiseen sektoriin ja yksityisiin palvelun tuottajiin. Jokaisella maassa asuvalla on oikeus julkisiin terveydenhuollon palveluihin, jonka järjestämisestä kunnat ja kuntayhtymät vastaavat. Lainsäädäntö määrittelee terveys-, sosiaali- ja erikoissairaanhoidon palvelut, jotka kunnan on järjestettävä. Nämä rahoitetaan suurimmaksi osin kunnallisverolla. Sen lisäksi kunta voi ostaa palveluita muun muassa yksityisiltä palvelun tuottajilta tai muilta kunnilta. Kuntien välisissä palveluissa voi olla eroja, sillä ne saavat itse päättää palvelujen laajuudesta, sisällöstä ja ylipäättään tavoista, joilla palvelut järjestetään. Valtio tukee kuntia palvelujen järjestämisessä valtionosuuksien maksamisella, johon esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon puolella vaikuttaa muun muassa kunnan asukasmäärä ja ikäjakauma. (Terveydenhuolto Suomessa 2013.)

Kunnat muodostavat yhdessä myös sairaanhoitopiirejä, joita Suomessa on 20. Jokaisen kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin, joiden tehtävänä on järjestää erikoissairaanhoidon palvelut, jotka eivät kuulu perusterveydenhuoltoon. (Terveydenhuolto Suomessa 2013.) Erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan erikoislääkärien sairaalassa tekemää tutkimusta tai hoitoa, kuten esimerkiksi leikkauksia (Sairaalat ja erikoissairaanhoito n.d.). Sairaanhoitopiirit on vielä erikseen jaettu viiteen erityisvastuualueeseen, joiden keskuksena toimii yliopistollinen keskussairaala (Terveydenhuolto Suomessa 2013). Joitain harvinaisempia ja vaativimpia tutkimuksia, hoitoja ja toimenpiteitä voidaan keskittää suurempiin yksiköihin, eli yliopistollisiin sairaaloihin tai vastaaviin (Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä 45 § 1516/2016).

Yksityiset terveyspalvelut tarjoavat erilaisia palveluita, jotka usein täydentävät kunnan tuottamia julkisia palveluita. Palveluita voi myydä suoraan asiakkaalle, tai kunnille ja kun-

tayhtymille. Kunnan ostaessa asiakkaalle yksityisiä palveluita, maksaa asiakas siitä asiakasmaksulain mukaisesti. (Terveydenhuolto Suomessa 2013.) Yksityisten terveystyökalujen kustannuksiin voi saada korvausta Kelasta, ja yksityiset vakuutukset korvaavat myös joitain palveluiden kustannuksia (Yksityinen terveydenhuolto 2018).

Kuten muukin terveydenhuolto Suomessa, myös silmien terveydenhuolto jakaantuu julkisen ja yksityisen sektorin palveluihin ja silmäsairaaloihin, joissa molemmissa optikko voi työskennellä terveydenhuollon ammattilaisena. Julkinen terveydenhuolto ei kata silmien terveystarkastuksia, mutta silmäsairauksien hoidon kattaa. Saadaksesi hoitoa silmätautien osalta julkisessa terveydenhuollossa, potilaalta vaaditaan lähete. Julkisessa terveydenhuollossa tehdään erilaisten silmäsairausten hoidon lisäksi vaativampaa silmäkirurgiaa, esimerkiksi sarveiskalvosiirtoja. Taittovirhekirurgiaa julkisella puolella tehdään vain lääketieteellisistä syistä, kun taas yksityisellä puolella taittovirheleikkaukseen pääsemiseksi tällaisia syitä ei vaadita. Julkisen terveydenhuollon asiakkaat voivat tarpeen tullen saada hoitoa silmäsairauteen myös yksityisissä silmäsairaaloissa esimerkiksi palvelusetelillä tai maksusitoumuksella ilman, että heidän tarvitsee maksaa saamastaan hoidosta hintaa, jonka yksityinen terveydenhuolto on palveluilleen määrittänyt. (Terveyskylä n.d.) Silmäsairauksia hoidetaan myös yksityisessä terveydenhuollossa, mutta asiakkaan maksama hinta palveluista on yleensä korkeampi kuin saman palvelun hinta julkisessa terveydenhuollossa.

2.4 Optikot muualla Euroopassa

Optometristien ja optikoiden määritelmät, säännökset, oikeudet ja koulutukset vaihtelevat Euroopan sisällä eri maiden välillä melko paljonkin (Europe and optometry n.d.). Esimerkiksi Iso-Britanniassa optometristit voivat myös kouluttautua ja erikoistua tiettyihin silmän hoitotoimenpiteisiin, jotka vaativat lääkeaineiden käyttöä. Koulutuksen jälkeen optometristit voivat arvioida potilaiden kliinistä tilaa, tehdä diagnooseja ja päättää kliinisestä hoidosta, ja määrätä lääkkeitä, jos niille on tarve. (Therapeutic Prescribing specialties n.d.) Vastaavasti taas esimerkiksi Ranskassa optometristit eivät saa tutkia silmien etu- eikä takaosia. Diagnostisten lääkeaineiden käyttö on Suomen lisäksi luvallista optometristeillä vain Iso-Britanniassa, Irlannissa, Alankomaissa, Norjassa ja Ruotsissa. Valtaosissa Euroopan maissa sosiaalihuolto kustantaa alle 16-vuotiaiden lasten ja yli 50-vuotiaiden aikuisten näöntutkimuksia osittain, kun taas Suomessa nämä ovat täysin omakustanteisia. (European Council of Optometry and Optics 2017.)

Iso-Britanniassa optikot voivat myös työskennellä sairaalaympäristössä ja silmäklinikoilla. Työhön kuuluu tiivis yhteistyö silmälääkäreiden ja muiden silmäterveyden ammattilaisten kanssa. (The college of optometry n.d.) Osassa Skotlantia kaihileikkausten jälkeiset kontrollitarkastukset ovat nimenomaan optometristien vastuulla, ja harvempaan asutulla seudulla nämä tutkimukset tehdään potilaan lähimmässä optikkoliikkeessä silmäsaaloitten sijaan (Keys, Stanley 2017).

3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen käytänteitä noudattaen, ja tiedonkeruutapoja olivat puolistrukturoitu haastattelu ja ryhmähaastattelu.

3.1 Laadullinen opinnäytetyö

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus tutkii yleensä ihmistä, ihmisen elinympäristöä, ja siinä tapahtuvia ilmiöitä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 5). Laadullista tutkimusta käytetään yleensä saavuttamaan jonkinlainen ymmärrys asiasta tai ilmiöstä, josta ei ole saatavilla paljon aiempaa tietoa (Kananen 2014: 17). Yhdellä laadullisella tutkimuksella ei kuitenkaan voida selittää jotain ilmiötä perinpohjaisesti, vaan ilmiötä tulisi aina tutkia ja tarkastella monesta eri näkökulmasta monin eri tutkimusmenetelmin. Laadullinen tutkimus on suurimmaksi osin aineistolähtöistä, vaikka silläkin on yleensä jonkinlainen teoriapohja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 5.) Teoria antaa vastaukset tutkimuksen aivan peruskysymyksiin, joiden pohjalta laaditaan muut, yksityiskohdaisemmat kysymykset. Aina pohjatietoa ja teoriaa ei kuitenkaan ole saatavilla. Laadullisen tutkimuksen päämäärä ei ole yleistäminen, kuten määrällisissä tutkimuksissa on tapana, vaan nimenomaan tutkittavan ilmiön ymmärtäminen ja uuden tiedon löytäminen (Kananen 2014: 18-19, 24).

Laadullisen tutkimuksen aineiston keruutapoja on useita, ja mitä tapaa tai tapoja käytetään, riippuu kyseessä olevan tutkimuksen luonteesta. Aineisto saattaa olla monilähteistä, ja se on voitu kerätä esimerkiksi haastattelemalla ihmisiä, lukemalla elämäkertoja tai havainnoimalla tutkimuksen kohteita. Haastattelutyyppjäkin on monenlaisia: avoin haastattelu, teemahaastattelu, strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu, sekä ryhmähaastattelu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 6, 53.)

3.2 Tutkimushaastattelu

Tutkimushaastattelu on tiedonkeruutapa, jossa tutkija ja haastateltava keskustelevat tutkimusaiheeseen liittyvistä asioista enemmän tai vähemmän järjestelmällisesti, haastattelutyyppistä riippuen. Haastattelun päämääränä on saada analysoitavaa tutkimusaineistoa, joka vastaa kyseessä olevaan tutkittavaan ilmiöön. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 52.)

Kun kyseessä ei ole täysin strukturoitu, niin sanottu lomakehaastattelu, haastattelukysymysten muotoilu on erityisen tärkeää. Vääränlainen kysymyksenasettelu voi johtaa jopa tiedon katoamiseen, kun haastateltava ei ota puheeksi jotain aihetta, joka olisikin tutkimuksen kannalta oleellista. Laadullisessa tutkimuksessa, jossa halutaan kerätä tietoa jostakin ilmiöstä, tulee varoa kysymyksiä, joihin voi vastata kyllä tai ei. Tällaiset kysymykset voivat ohjailta haastateltavaa. (Kananen 2014: 73-74.) Hyvät haastattelukysymykset pitävät keskustelua yllä ja saavat haastateltavan vastaamaan monisanaisesti. Kysymysten tulisi olla helposti ymmärrettäviä, ja niissä olisi hyvä välttää kielteisiä termejä tai sanamuotoja. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 105.)

Puolistrukturoitu haastattelu

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelijalla on etukäteen miettinyt tarkasti haastattelun teeman ja haastateltavalle esitettävät kysymykset. Jos haastatteluja tehdään useita, puolistrukturoidussa haastattelutavassa samat kysymykset esitetään lähestulkoon samassa järjestyksessä jokaiselle haastateltavalle. Puolistrukturoidussa haastattelussa pyritään kontrolloimaan haastattelun kulkua ja estämään haastateltavan ajautumista sivuraiteille. Haastattelun idea on toki vapaa keskustelu, mutta etukäteen päätettyjen teemojen puitteissa. Tämän takia puolistrukturoitua haastattelua kutsutaan myös joskus teemahaastatteluksi, tai se voidaan lukea eräänlaiseksi teemahaastattelun alalajiksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 56-57.)

Täsmäryhmähaastattelu

Kuten minkä tahansa laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmän, myös täsmäryhmähaastattelun (eng. focus group interview) tavoitteena on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä. Täsmäryhmähaastattelu on keskustelutilanne, jota haastattelijalla tai haastattelijat ylläpitävät ennalta mietittyjen haastattelukysymysten tai haastattelurungon avulla. Täsmäryhmähaastattelun päämääränä on usein selvittää haastateltavien näkemyksiä, kokemuksia tai mielipiteitä tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Mäntyranta & Kaila 2008: 1507-1508.) Haastateltavat ovat usein tutkittavan kohteen asiantuntijoita (Hirsjärvi & Hurme 2000: 62).

3.3 Aineiston analyysi

Haastattelusta saadun aineiston analysointi alkaa yleensä aina äänitetyn tai jollain muulla tavalla tallennetun haastattelun litteroinnilla, eli tekstiksi muuttamisella. Analyysin kannalta tärkeä päätös tehdään jo litteroinnin kohdalla: litteroidaanko vain asiasisältö, eli se, mitä on sanottu, vai otetaanko mukaan myös esimerkiksi äänenpainot ja sanavalinnat. Joskus on tapana myös litteroida tehdystä haastattelusta vain tutkimuksen kannalta tärkeät osat, mutta tällöin vaarana on tiedon poissulkeminen ja sen jääminen tutkimuksen ulkopuolelle. Litteroinnin jälkeen teksti saatetaan koodata esimerkiksi numeroin tai värein, jolloin tärkeän tiedon löytäminen helpottuu. Vaikka varsinaista koodausta ei tehtäisi, tulee litteroitu aineisto kuitenkin jäsenellä tai järjestellä jollain tavalla, jotta sen analysoiminen helpottuu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 78-81.)

Tekstimuotoisen aineiston analysointia ohjaavat aina tutkimusongelmat, joihin tutkimus etsii vastauksia. Analyysissä aineistoon tutustutaan huolellisesti, sitä jäsenellään ja järjestellään eri teemojen avulla, ja siitä etsitään tutkimusongelmien kannalta merkittäviä kohtia. Iso osa analyysiä on myös tutkijan tekemä tulkinta ja pohdinta aineiston pohjalta, jonka päämääränä on luoda uutta tietoa. Analysoinnin tapoja on monia, ja siihen vaikuttavat tutkimuskysymykset sekä mitä aineistosta etsitään: kiinnitetäänkö huomiota siihen, mitä on sanottu, vai miten se on sanottu. Yksinkertaisuudessaan analyysi tarkoittaa aineiston tiivistämistä ja sen tarkastelemista eri näkökulmista, sekä tutkijan tulkintaa aineistosta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 73-74, 96.) Haastattelututkimuksissa, joissa tutkimuksen tekijä tai tekijät ovat itse tehneet haastattelut, saadun aineiston analysointi voi alkaa jo haastattelutilanteissa. Tutkija voi tehdä huomioita esimerkiksi siitä, kuinka usein jokin ilmiö toistuu eri haastateltavien vastauksissa tai kuinka haastateltavien mielipiteet jakautuvat. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 136.)

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyöprosessimme lähti liikkeelle keväällä 2018 tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten pohdinnalla. Olimme huomanneet, ettei oikein kenelläkään ollut varmaa tietoa siitä, mitä optikot sairaaloissa oikein tekevät. Tämän takia päätimme jalkautua sairaalaoptikoiden maaperälle ja tehdä opinnäytetyöstämme kvalitatiivisen haastattelututkimuksen käytänteitä noudattavan tutkimuksen. Päädyimme laadulliseen haastattelututkimukseen, sillä koimme tavoittavamme sillä tavalla enemmän sairaalassa työskenteleviä optikoita kuin esimerkiksi sähköisesti lähetettävällä kyselylomakkeella, ja saavamme laajempia vastauksia kysymyksiimme. Päätimme rajata opinnäytetyömme Etelä-Suomeen, koska oletuksenamme oli, että Etelä-Suomessa työskentelee enemmän sairaalaoptikoita kuin muualla Suomessa. Rajauksella haluttiin myös varmistaa, että tutkimusotoksemme ja keräämämme aineisto olisi hallittavissamme opinnäytetyömme asettamissa puitteissa.

Opinnäytetyö pyrki selvittämään, minkälaisia työtehtäviä sairaalassa työskentelevillä optikoilla on. Tärkeimmät tutkimuskysymykset olivat:

1. Kuinka sairaalassa työskentelevän optikon saama optometrian koulutus vastaa hänen nykyisiä työtehtäviään?
2. Mitä sairaalassa työskentelevän optikon työnkuvaan kuuluu?
3. Mitkä tekijät voisivat vaikuttaa sairaalaoptikoksi hakeutumiseen?

Näiden tutkimuskysymysten pohjalta teimme haastattelupohjan (liite 1), jota käytettiin runkona haastattelutilanteissa. Ennen haastattelujen aloittamista muokkasimme haastattelukysymysten sanamuotoja ja kysymysten järjestystä työmme ohjaajilta ja opiskelijatovereilta saamamme palautteen perusteella. Aloitimme kysymällä, oliko haastateltava koulutukseltaan optikko vai optometristi, ja minä vuonna hän on valmistunut. Lisäksi kysyimme, oliko haastateltavalla muita koulutuksia optometrian koulutuksen lisäksi. Tämän jälkeen halusimme tietää, kuinka haastateltavan saama koulutus vastaa hänen nykyisiä työtehtäviään sairaalaoptikkona, ja onko hän hankkinut mitään lisäkoulutuksia. Seuraavat kysymyksemme liittyivät aikoihin ennen haastateltavan tuloa sairaalaan töihin: miten hän kiinnostui sairaalamaailmasta, kuuluiko hänen optometrian opintoihinsa sairaalaharjoittelua, ja oliko hän työskennellyt muissa optikon töissä, esimerkiksi optikkoliikkeessä,

ennen uraansa sairaalaoptikkona. Lisäksi kysyimme, kuinka haastateltava päätyi sairaalaoptikoksi, minkälaisia työtehtäviä hän tällä hetkellä tekee, ja mikä hänen nykyisessä työssään on mieleistä sekä haastavaa. Tiedustelimme myös, onko hän tyytyväinen tämänhetkiseen palkkaansa. Haastattelun lopuksi halusimme vielä tietää, mikä haastateltavan mielestä voisi vaikuttaa sairaalaoptikoksi hakeutumiseen.

Aineisto kerättiin haastattelemalla eri silmäsairaaloissa työskenteleviä optikoita ja optometristejä lokakuun 2018 ja tammikuun 2019 välisenä aikana. Otimme itse yhteyttä eri silmäsairaaloissa työskenteleviin optikoihin, ja sovimme haastattelulle ajan ja paikan jokaisen kanssa erikseen. Toteutimme suurimman osan haastatteluista puolistrukturoituina yksilöhaastatteluina, mutta Etelä-Suomen suuressa julkisessa sairaalassa teimme täsmäryhmähaastattelun, sillä silmäsairaalan puolesta sen järjestäminen oli helpompaa yksilöhaastattelujen sijaan. Ryhmähaastattelun järjestämisessä ja haastattelukutsun jatkamisesta julkisen silmäsairaalan optikoille meitä auttoi sairaalan yhteyshenkilö. Haastateltavien valintaan yksityisellä tai julkisella puolella ei vaikuttanut, oliko hänellä optikon vai optometristin koulutus, sillä koimme tällaisen rajauksen pienentävän mahdollisten haastateltavien määrää. Kysyimme haastattelutilanteessa, oliko haastateltava koulutukseltaan optikko vai optometristi, jotta pystyimme analysoimaan, vaikuttaako saatu koulutus optikon valmiuksiin työskennellä silmäsairaalassa.

Haastattelutilanteet aloitettiin allekirjoittamalla kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta (liite 2), jossa painotimme haastateltavan anonyymiyttä. Julkisessa silmäsairaalassa ryhmähaastatteluun saapuminen toimi suostumuksena, joten heiltä emme keränneet allekirjoituksia. Jokainen haastattelu äänitettiin tutkijoiden omilla elektronisilla laitteilla, jonka takia kirjallisia muistiinpanoja ei haastatteluiden aikana tehty, ja sekä haastateltava että haastattelijat pystyivät keskittymään itse haastatteluun. Kaikki haastattelut tehtiin haastateltavien työpaikoilla sellaisissa tiloissa, joissa saimme pääsääntöisesti tehdä haastattelun ilman häiriötekijöitä. Koska haastatteluista oltiin sovittu etukäteen, optikot olivat varanneet työpäivistään aikaa meille. Vain yhden haastattelun aikana esiintyi meistä riippumattomia häiriötekijöitä, jonka takia haastattelu jouduttiin hetkeksi keskeyttämään. Saimme kuitenkin kyseisen haastattelun tehtyä ilman esimerkiksi uuden haastatteluajan sopimista. Haastattelujen jälkeen lähetimme haastateltaville sähköisesti saatekirjeen (liite 3), jonka lopusta löytyi yhteystietomme mahdollisten kysymysten varalle.

Haastattelun jälkeen äänite litteroitiin, eli muutettiin kirjalliseen muotoon. Litteroinnissa otettiin huomioon vain haastattelujen asiasisältö, ja esimerkiksi äänenpainoja ei huomioidu, sillä niiden ei koettu antavan saaduille vastauksille merkittävää lisäsisältöä. Litteroituja haastatteluja analysoitiin etukäteen mietittyjen haastattelukysymysten avulla, jotka pohjautuivat opinnäytetyön tutkimusongelmiin. Jokaisesta haastattelusta tiivistettiin kunkin kysymyksen kannalta tärkeät kohdat, jonka jälkeen tiivistelmiä eli haastateltavien vastauksia verrattiin toisiinsa ja niistä etsittiin samankaltaisuuksia sekä poikkeavuuksia keskenään. Lopuksi haastatteluista tehtiin ikään kuin yhteenvedot, jotka auttoivat vertailemaan optikoiden vastauksia keskenään. Nämä yhteenvedot ja vertailut esitellään opinnäytetyössä varsinaisina tutkimustuloksina. Näistä yhteenvedoista pystyttiin tekemään johtopäätöksiä, ja ne myös auttoivat meitä pohtimaan tuloksia kokonaisuutena. Haastatteluiden tekemisen aikana huomasimme, että julkisen ja yksityisen puolen optikoiden työtehtävät erosivat suuresti toisistaan. Tätä eroa emme osanneet ennakoida, koska esitietomme optikoiden työtehtävistä sairaalassa olivat rajalliset. Näiden esille tulleiden erojen vuoksi opinnäytetyömme tuloksissa tehdään ajoittain vertailua julkisessa terveydenhuollossa ja yksityisessä terveydenhuollossa työskentelevien optikoiden vastauksien kesken. Sekä tulokset että opinnäytetyöprosessimme herätti meissä paljon ajatuksia ja jatkotutkimusehdotuksia, jotka on esitelty työmme pohdintaosuudessa.

5 Haastatteluiden tulokset ja johtopäätökset

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tulokset, jotka yksilö- ja ryhmähaastatteluilla kerättiin. Tulokset on kerätty kolmen otsikon alle: koulutus ja sen vastaavuus nykyisiin työtehtäviin, sairaalaoptikoiden työnkuva ja työtehtävät, ja tekijät, jotka saattavat vaikuttaa sairaalaoptikoksi hakeutumiseen. Vaikka haastateltaviksi valikoitui sekä optikkoja että optometristejä, selkeyden vuoksi tässä luvussa heistä kaikista on käytetty ammattinimikettä optikko. Tekstiin on sisällytetty myös suorina lainauksina haastateltavien vastauksia kysymyksiimme.

5.1 Koulutuksen vastaavuus sairaalaoptikoiden työtehtäviin

Kymmenestä haastateltavasta viisi oli koulutukseltaan optikoita ja viisi optometristejä. He olivat valmistuneet vuosien 1978 ja 2013 välillä. Optometrian tutkinnon lisäksi yhdellä haastateltavista oli sosiaali- ja terveysalan tutkinto, ja kahdella sosiaali- ja terveysalan ulkopuolinen tutkinto.

Optikoille mahdollisista täydennyskoulutuksista kahdeksalta haastateltavista löytyi piilolinssien sovitusoikeudet, neljältä rajattu lääkkeenmääräämisoikeus, kahdelta työterveyshuollon asiantuntijakoulutus ja yhdeltä heikkonäköisten apuvälinesovitusoikeus. Sen lisäksi yhdellä optikoista oli ortoptistin koulutus. Kahdella optikoista ei ollut mitään lisäkoulutuksia. Sairaalaoptikon työn kannalta lisäkoulutukset koettiin yleisesti ottaen hyödyllisiksi. Eräät haastateltavista kertoivat, että heidän työpaikoillaan järjestetään koulutuksia, joilla pyritään vastaamaan työntekijöiden päivittäisessä työssä esille tulleisiin lisäkoulutuksen tarpeisiin. Muutamat optikoista mainitsivat myös optisen alan konferenssit ja koulutuspäivät Suomessa ja ulkomailla hyödyllisiksi.

Optometrian koulutuksen vastaavuus sairaalaoptikoiden nykyisiin työtehtäviin jakoi jonkin verran mielipiteitä. Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että heidän saamansa peruskoulutus antaa hyvän pohjan sairaalassa työskentelemiseen, mutta se ei yksinään riitä. Useat heistä painottivat omaa kiinnostusta erityisesti alan kliiniseen puoleen, ja kertoivat, että työ sairaalassa vaatii optikolta jatkuvaa osaamisen päivittämistä ja itsenäistä tiedon hankkimista. Oma innostus alaa kohtaan nousi tärkeänä asiana esille useamman kerran haastatteluiden aikana:

Kyllä sieltä (koulusta) hyvän perustan sai, mutta toki tämmönen et sä erikoistut johonki tiettyyn asiaan ja toimit sairaalassa, niin vaatii valtavasti sitä omaa tiedon hankkimista ja

päivittämistä.
- Julkisen puolen optikko 5

Yksi sairaalaoptikoista taas kertoi, ettei hänen saamastaan optometrian koulutuksesta ole juuri ollut hyötyä, ja että hän on oppinut kaiken tarpeellisen työssään sairaalaoptikona: hänen opiskeluaikanaan silmäsairauksien opiskelu oli vain todella pieni osa optometrian tutkintoa. Hän kertoi, että ennen työtään sairaalassa hän oli vain kerran ottanut silmänpohjakuvia ja mitannut näkökenttiä, jotka nykyään kuuluvat hänen päivittäisiin työtehtäviinsä.

Ylipäättään optikot, jotka olivat valmistuneet aiemmin, kokivat saamansa koulutuksen antavan heikomman pohjan heidän nykyisille työtehtävilleen, kun taas viimeisen kymmenen vuoden aikana valmistuneet kokivat saaneensa koulutuksestaan paljon enemmän valmiuksia työskennellä silmäsairaalassa. Tämä johtuu mitä luultavimmin alalla ja koulutuksessa viime vuosikymmenten aikana tapahtuneesta muutoksesta kliinisempään suuntaan. Nykyisessä opetussuunnitelmassa korostetaan silmäterveyden tutkimista ja silmäsairauksien opiskelua laajemmin kuin muutama vuosikymmen sitten. Optikoiden ja optometristien välillä ei ollut eroa siinä, kokivatko he koulutuksestaan saadun pohjan olevan riittävä verrattuna heidän nykyisiin työtehtäviinsä. Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että heidän saamansa koulutus antaa hyvät pohjatiedot sairaalassa työskentelemiseen, mutta se ei yksinään ole riittävä. Kun työtehtävänä on silmäsairaalan optikona työskenteleminen, tärkeäksi koettiin lisäkouluttautuminen silmäsairaalan työtehtäviin ja oman tietotaidon aktiivinen päivittäminen. Julkisen puolen sairaalaoptikot painottivat omaa tiedonhankintaa ja lisäkoulutuksia voimakkaammin kuin yksityisen puolen, valmistusvuodesta riippumatta. Tämä luultavasti johtuu siitä, että haastatellut julkisen puolen optikot työskentelevät omissa yksiköissään, joissa he erikoistuvat johonkin tiettyyn osa-alueeseen, esimerkiksi karsastukseen.

5.2 Sairaalaoptikoiden työnkuva ja työtehtävät

Sairaalaoptikon työtehtävät riippuvat vahvasti siitä, minkä tyyppisiä silmäterveyden palveluita sairaala, jossa hän työskentelee, tarjoaa: jos kyseessä on vain täysin taittovirheleikkauksia tarjoava silmäsairaala, on optikoilla luonnollisesti vähemmän työtehtäviä kuin esimerkiksi silmäsairauksia hoitavan sairaalan optikoilla.

Taittovirhe- ja linssileikkauksiin keskittyvien silmäsairaaloiden optikot mainitsivat työtehtävikseen pääsääntöisesti laser- ja linssileikkauksiin kuuluvien esitutkimuksien ja jälki-kontrollien tekemisen. Lisäksi työtehtäviin kuului topografiakuvauksia, IOL-mittauksia, sekä refraktointia erikoislääkäreiden potilaille tipoilla ja ilman. Silmäsairaaloissa, joiden palveluihin leikkausten lisäksi kuului erilaiset silmä- ja näkö tutkimukset sekä silmäsairauksien, kuten glaukooman ja silmänpohjan ikärappeuman, hoito, myös optikoilla oli enemmän päivittäisiä työtehtäviä. Tällaisissa silmäsairaaloissa työskentelevät optikot kertoivat silmäleikkausten esitutkimuksien lisäksi tekevänsä OCT- ja näkökenttämittauksia, silmänpaineiden mittausta, silmänpohjakuvausta, sekä kuivasilmäisyyden toteamiseen ja hoitoon kuuluvia tutkimuksia. Näissä silmäsairaaloissa myös karsastuskulmien mittaukset, prismalasisilmäkorjatukset, stereonäkötestit ja Hessin karttamittaukset olivat osa optikoiden työtehtäviä, erityisesti silloin, kun sairaala tarjosi palveluita lasten näkemiseen liittyen.

Näiden työtehtävien lisäksi julkisella puolella työskentelevät optikot mainitsivat tekevänsä erikoispiilolasisovituksia, esimerkiksi lapsille tai henkilöille, joilla on todettu jokin erikoispiilolasilla hoidettava sarveiskalvosairaus. Optikoiden työtehtävät julkisella puolella erosivat keskenään toisistaan enemmän kuin yksityisissä sairaaloissa työskentelevien optikoiden. Syynä on mitä luultavammin edellä mainittu optikoiden työskentely eri yksiköissä ja täten tietynlaisiin tapauksiin erikoistuminen. Kaiken kaikkiaan silmäsairaaloiden optikot kokivat työtehtävänsä monipuolisiksi ja mielekkäiksi riippumatta siitä, työskentelivätkö he julkisella vai yksityisellä puolella:

Voi sanoa et tavallinen työpäivä on tosi vaihteleva. Oikeestaan me tehdään kaikkee muuta me optikot paitsi ollaan leikkaussalissa tai silmäpistoksissa.
- Yksityisen puolen optikko 5

Työtehtävät vaihtelivat jonkin verran riippuen siitä, mistä silmäsairaala oli kyse. Yleisesti ottaen samassa yksityisessä silmäsairaalaissa työskentelevät optikot tekivät pääsääntöisesti samankaltaisia työtehtäviä, ja työnkuvien väliset erot yksityisissä silmäsairaaloissa työskentelevien optikoiden kesken eivät olleet yhtä suuria kuin julkisella puolella työskentelevien optikoiden. Kaikki optikot tekivät työpaikastaan riippumatta tiivistä yhteistyötä silmälääkäreiden kanssa, ja asiakaspalvelutyön tärkeys nostettiin useasti esille haastatteluiden aikana.

Työtehtävien vaihtelevuus lisäsi sairaalaoptikoiden mielestä heidän jokapäiväisen työnsä mielekkyyttä. Mielekästä työstä teki myös erilaisten ihmisten kohtaaminen ja potilaiden näkötilanteen seuraaminen. Henkilökohtaiset onnistumiset ja positiivisen palautteen saaminen suoraan potilailta toi optikoille tunteen siitä, että he tekevät tärkeää työtä. Vaikka työpäivät saattoivat olla ajoittain hektisiä, monet optikoista kokivat oppivansa uutta vuosienkin jälkeen. Toimivien näkemisen ratkaisujen löytyminen, sekä muutos, jonka he voivat saada aikaan potilaan elämään omalla työllään, koettiin palkitseviksi:

Positiivista on todella se valtava muutos, minkä voi tehdä potilaan elämään sillä omalla työllä, joka voi olla todella mullistava. Et on ajokorttia ajettu ja ammattia vaihettu ja palattu työelämään niiden avulla mitä on päässyt tekemään, se on ihan hurjaa. Se ei lakkaa kyl ikinä varmaan hämmentämästä, miten ihanaa se on myös itelleen, puhumattakaan sitä sille potilaalle. Kyl se on tosi palkitsevaa.
- Julkisen puolen optikko 5

Verrattuna esimerkiksi optikkoliikkeiden aukioloaikoihin, julkisella puolella työskentelevät optikot olivat hyvin tyytyväisiä omiin työaikoihinsa. Kaupan alan laajentuneet aukioloajat vaikuttavat joihinkin yksityisiin silmäsairaaloihin, ja kun haastatteluiden aikana kysyttiin työn haasteita, useampi yksityisessä silmäsairaalassa työskentelevä optikko mainitsi työajat yhtenä haasteenaan. Toinen työn haaste, joka tuli esiin vain yksityisellä puolella työskentelevien optikoiden vastauksissa, oli jatkuva kiire. Vaikka julkisen puolen optikoista kukaan ei maininnut kiirettä haastatteluiden aikana, se tuskin tarkoittaa, etteivätkö he kokisi sitä työssään. On mahdollista, että optikot pystyvät vaikuttamaan enemmän ajanvarausten tiheyteen ja vastaanottoaikoihinsa julkisella puolella, jonka takia samantyyppistä kiireen tuntua ei heidän päivittäisessä työssään synny.

Riippumatta siitä, työskentelivätkö optikot julkisella vai yksityisellä puolella, työn haastaviksi puoliksi kerrottiin vaikeammat, joskus jopa akuutit tapaukset, joita he päivittäisessä työssään näkevät. Joskus tällaiset potilaat hakeutuvat optikon vastaanotolle silmälääkärin sijaan, ja koska optikon tiedot silmäsairauksista ovat usein luonnollisesti rajoittuneemmat, eivät he aina tiedäneet, kuinka kiireellisesti heidän tulisi lähettää potilas eteenpäin. Vaikka kaikki optikot kertoivat oppivansa paljon uutta työssään, aiemmin mainittu kiire joskus myös jarrutti oppimista: myös silmälääkärit sairaaloissa olivat kiireisiä, eikä aikaa kysymyksille silmäsairauksista tai optikon tekemistä löydöksistä ole. Näin ollen useat optikot olivat joutuneet itse oppimaan, kuinka he esimerkiksi leikkausten jälkeisissä kontrolloissa tunnistavat niin sanotut normaalit löydökset sellaisista, jotka vaativat käyntiä silmälääkärillä.

Vaikka oikean näkemisen ratkaisun löytyminen mainittiinkin yhtenä työn palkitsevista puolista, joissain tapauksissa tie näihin ratkaisuihin oli optikoiden mielestä yksi työn haasteellisimmista puolista. Joskus myös henkistä pettymystä näkö- ja silmäongelmiensa takia tuntevien potilaiden kohtaaminen koettiin haastavana, varsinkin jos nämä ongelmat olivat aiheuttaneet potilaalle myös sosiaalis-kommunikatiivisia vaikeuksia. Tilanteet, joissa potilas ei välttämättä ymmärrä tilanteessa vakavuutta, tai hänellä on liian suuret odotukset suhteutettuna realistisesti saavutettaviin näköratkaisuihin tai -tuloksiin, nähtiin haasteellisina.

Tällä hetkellä sairaalaoptikot tekevät vaihtelevia, monipuolisia työtehtäviä, jotka osittain eroavat todella paljon myymälässä työskentelevän optikon työtehtävistä. Jokainen silmäsaaraala on erilainen aivan kuten jokainen optikkoliikekin, ja sairaalaoptikoiden työtehtävät ovat vahvasti sidoksissa siihen, missä silmäsaaraalassa hän työskentelee. Silmäsaaraalassa optikot tekevät tiiviisti yhteistyötä silmälääkäreiden kanssa, jopa työpareina tai työryhminä, ja tämä työskentelytapa ei ainakaan täysin samassa mittakaavassa ole tyypillinen optikkoliikkeissä vastaanottoa pitävien silmälääkäreiden ja liikkeiden optikoiden keskuudessa.

5.3 Sairaalaoptikoksi hakeutumiseen vaikuttavat tekijät

Kaikkien haastatelluiden optikoiden mielestä halu tehdä kliinistä optometriaa ja kehittyä siinä voisi vaikuttaa sairaalaoptikoksi hakeutumiseen. Kiinnostus silmien terveyttä ja silmänsairauksia kohtaan mainittiin yhtenä syynä, sekä mahdollisesti myös kyllästyminen optikkoliikkeiden aika- ja myyntipaineeseen ja itse myymäläoptikon työhön:

Jos ei oo hirveen myyntihenkinen, ni sillohan se voi olla tosi ahdistavaa olla optikkoliikkeessä.
- Yksityisen puolen optikko 5

Sairaalaoptikoiden mielestä sairaalassa työskentelyyn ei vaadita täydellisiä tietotaitoja, kunhan on itse valmis oppimaan uutta ja hakemaan lisätietoa. Moni sairaalaoptikko mainitsi tämältyyppisen sitkeyden ja paineensietokyvyn olevan ominaisuuksia, joita sairaalaympäristössä työskentelevältä tarvitaan. Silmäsaaraaiden potilaiden oikeanlainen kohtaaminen eri tilanteissa nähtiin myös tärkeänä, sekä asiakaspalvelutaidot, sillä työympäristöstä riippumatta optikon työhön olennaisesti kuuluu erilaisten ihmisten kohtaaminen.

Kenenkään haastattelemiemme optikoiden opintoihin ei kuulunut pakollista sairaalaharjoittelua, vaan se oli vapaaehtoisesti suoritettava. Osa haastateltavistamme olikin hyödyntänyt tätä mahdollisuutta, mutta osa mainitsi, ettei ollut edes tajunnut ajatella harjoittelua sairaalassa. Kolme haastateltavista olikin nimenomaan sairaalaharjoittelun kautta kiinnostunut sairaalassa työskentelystä. Kolmelle optikoista valinta sairaalan ja optikko liikkeen välillä oli ollut selkeä jo ennen opintojen alkua, tai se oli selvinnyt opintojen edetessä. Yksi optikoista taas ei ollut koskaan ajatellutkaan työskentelevänsä sairaalassa ennen päätymistään sinne. Suurin osa optikoista oli päässyt työskentelemään sairaalaan hakemalla avoimiin työpaikkoihin, tai laittamalla avoimia hakemuksia. Eräs optikoista kävi ensin refraktoimassa silmälääkärin potilaille lääkärin pyynnöstä muutaman kerran viikossa, jonka jälkeen häntä pyydettiin kyseiseen sairaalaan vakituisiin töihin. Yksi optikoista taas tunsi sairaalassa työskentelevän optikon, joka sattui tarvitsemaan kollegaa.

Kaikki kymmenen optikkoa, joita haastattelimme, olivat ennen sairaalaan tuloaan työskennelleet optikkoina optikkoliikkeissä, niin yksityisissä kuin ketjujenkin pyörittämässä liikkeissä. Suurin osa optikoista mainitsi, että optikkoliikkeissä työskentely oli vain lisännyt halua jatkaa työtä sairaalan puolella. Lähes kaikki haastateltavat olivat enemmän kiinnostuneita silmän terveydestä ja yhteistyöstä silmälääkäreiden kanssa kuin kehysten esittelystä ja myynnistä ylipäätään, ja monista tuntui, että myymäläympäristö panostaa kaupallisuuteen alan klinisen puolen kustannuksella. Vain yksi haastateltava oli sitä mieltä, että hän voisi palata jossain työuransa vaiheessa takaisin myymälään, mutta muut optikot antoivat ymmärtää, etteivät he halua enää työskennellä muualla kuin sairaalassa. He myös jakoivat mielipiteen siitä, että myymäläpuoli oli melko äkkiä nähty, eikä se tarjonnut heille enää mitään uutta muutaman työvuoden jälkeen. Lähes kaikki haastateltavat kokivat sairaalaoptikon työnkuvan vaihtelevampana, ja he pääsevät mielestään hyödyntämään sairaalamaailmassa paremmin ja laajemmin saamaansa optometrian koulutusta. Erityisesti ketjuliikkeissä työskennelleet optikot olivat turhautuneet myymiseen, eivätkä kokeneet saavansa tarpeeksi ammatillista vastuuta:

Se oli vähän pettymys, kun valmistu sieltä koulusta, että kaikkee sitä mitä ollaan opittu ni ei pääsekää käyttämään (myymäläoptikkona).
- Julkisen puolen optikko 3

Sairaalaoptikoiden rahallisen palkan määrä vaihtelee paljon riippuen siitä, työskenteleekö optikko julkisella vai yksityisellä puolella. Tämä johtuu siitä, että julkisen terveydenhuollon optikoiden palkkaus perustuu KVTES:iin, ollen selkeästi matalampi kuin yksityisen terveydenhuollon työntekijöiden palkkausperusteet. Palkkaus jakoikin vahvasti mielipiteitä yksityisellä ja julkisella puolella työskentelevien optikoiden välillä. Yksityisen

puolen optikoista lähes kaikki olivat tyytyväisiä nykyisen palkkaansa. Vain yksi optikko oli tyytymätön, mutta hänkin odotti palkkaansa tulevan parannusta lähiaikoina. Julkisen puolen optikoiden keskuudessa palkkaukseen liittyvä kysymys herätti paljon keskustelua. He kaikki ymmärsivät kuntatyöntekijän palkalliset rajoitteet, mutta kokivat, ettei heidän nykyinen palkkansa vastaa työtehtävien vaativuutta. Lisäksi he kertoivat, että siirtyminen myymälästä sairaalaan toi mukanaan reilunkin palkan alenemisen ja näin ollen hankaloitti taloudellista tilannetta. Julkisen puolen palkkausperusteet, jossa työvuosilla ei ole toivottua vaikutusta, koettiin myös epäreiluksi. Optikot julkisella puolella kertoivat, että heidän työnantajansa ovat hyvin ehdottomia palkan suhteen. Toisaalta työn palkitsevuus ja mielekkyys, sekä hyvät työajat ja pitkähköt lomat kompensoivat palkasta aiheutuvaa tyytymättömyyttä:

Hulluhan se on, joka tänne tulee palkan takia.
- Julkisen puolen optikko 4

Haastatteluista kävi kuitenkin ilmi, ettei ole yhtä tietynlaista ihmistyyppiä, joka saattaisi hakeutua sairaalassa työskenteleväksi optikoksi muita herkemmin. Vaikka sairaalaoptikon työtehtävät eroavatkin suuresti myymälässä työskentelevän optikon työtehtävistä, tulisi optikon perustaidot, kuten näöntutkimuksen tekeminen ja mikroskoopin käyttäminen, sujua. Näin optikko pystyy keskittymään enemmän niihin työtehtäviin, joita hän sairaalassa tekee, oli se sitten silmäleikkausten esitutkimukset, diagnostisten lääkeaineiden käyttö näöntutkimuksessa tai OCT-kuvantaminen. Koska silmäsairaaloissa optikon tutkimukseen voi tulla vakavastikin silmäsairas potilas, oma kiinnostus silmäterveyden tutkimista kohtaan palkitaan herkemmin kuin myymäläympäristössä. Oman osaamisen ja tietämyksen aktiivinen kehittäminen sekä mielenkiinto optisen alan kliinistä puolta kohtaan ovat ominaisuuksia, jotka näkyivät haastatteluissa sairaalaoptikoissa, ja joita he itse painottivat tekijöinä, jotka vaikuttivat heidän päätökseensä hakeutua optikoksi silmäsairaalaan.

6 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää sairaalaoptikoiden työnkuvia ja koulutuksen vastavuutta nykyisiin työtehtäviin. Työn tavoitteena oli lisätä tietoisuutta sairaalaoptikoiden työnkuvasta. Työ noudatti kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen käytänteitä, ja se suoritettiin haastattelemalla yksityisessä ja julkisessa terveydenhuollossa työskenteleviä optikoita. Opinnäytetyön tuloksia voivat hyödyntää monet tahot aina alan opiskelijoista jo työelämässä oleviin optometristeihin.

Julkisen puolen haastattelut suoritettiin ryhmähaastatteluna, joka mahdollisti avoimen keskustelun ja mielipiteiden jakamisen optikoiden välillä. Pohdimme, olisiko yksityisen puolen optikoiden haastatteluista saanut enemmän irti, jos olisimme haastatelleet heitä ryhmänä. Tämä olisi mahdollistanut ajatusten vaihdoin eri tavoin ja luultavasti saanut aikaan enemmän keskustelua aiheista, joihin emme nyt saaneet kovin monipuolisia vastauksia. Erilaiset tiedonkeruutavat myös vähentävät tulosten luotettavuutta ja olisimme saaneet tarkempia tuloksia, jos kaikki haastattelut oltaisiin toteutettu samalla menetelmällä: joko yksilöhaastatteluna tai ryhmähaastatteluna. Sekä yksilö- että ryhmähaastattelussa on hyvät ja huonot puolensa, ja riski tiedon katoamiseen on mahdollinen molemmissa menetelmissä. Tämä konkretisoitui hyvin haastatteluiden aikana kysyessämme sairaalaoptikoilta heidän tyytyväisyyttään heidän nykyiseen palkkaansa. Kysymys herätti paljon keskustelua ryhmähaastattelun aikana, kun taas yksilöhaastatteluissa se oli aihe, johon emme saaneet monisanaisia vastauksia. Toisaalta palkka ja sen määrä on suomalaisessa kulttuurissa aihe, josta puhutaan hyvin varovaisesti, ja siitä kysymistä pidetään epäkohteliaana. Luulemme, että tämä vaikutti suuresti yksityisellä puolella työskentelevien optikoiden vastauksiin, varsinkin, koska emme heidän kohdallaan tehneet ryhmähaastattelua. Haastatteluiden aikana saimme sellaisen kuvan, että osa optikoista ei välttämättä uskaltanut sanoa olevansa tyytymätön nykyiseen palkkaansa, koska he eivät tienneet, mitä muut ovat vastanneet. Julkisen puolen optikoiden ryhmähaastattelussa tuli selkeästi ilmi, että kun yksi heistä uskalsi sanoa olevansa tyytymätön palkkaansa, myös muut rohkaistuivat ilmaisemaan oikean mielipiteensä.

Aiheesta ei ole ennen tehty Suomessa tutkimusta tai opinnäytetyötä, eikä meillä ollut kokemusta opinnäytetyön tai tutkimushaastatteluiden teosta. Lopulta päädyimme käyttämään kahta erilaista tiedonkeruutapaa, koska julkisessa terveydenhuollossa työskentelevien optikoiden ryhmähaastattelun järjestäminen oli käytännön syistä helpompaa kuin yksilöhaastatteluiden sopiminen. Ryhmähaastattelun järjestäminen eri yksityisissä

silmäsairaaloissa työskenteleville optikoille olisi taas ollut haastavaa. Eri haastattelutavat luonnollisesti vaikuttavat saatuihin tuloksiin, ja vähentävät tutkimuksen luotettavuutta. Haastateltavien otanta on myös suhteellisen pieni, ja tuloksiin olennaisesti vaikuttaa haastateltavien valinta. Julkisen puolen haastateltavat valikoituivat sattumalta, sen perusteella kenelle haastattelu-aika sopi ja ketkä halusivat tulla haastatteluun. Onneksenne saimme haastateltavia eri osastoilta, jolloin saimme erilaisia vastauksia ja tietoa eri osastoilla työskentelevien optikoiden työnkuvista. Yksityisen puolen haastateltavat pyrimme saamaan eri silmäsairaaloista, ja yritimme etsiä haastateltavia, joiden työnkuvat olisivat erilaisia keskenään. Haastateltavat olivat neljästä eri yksityisestä silmäsairaalaasta, ja työnkuvien väliltä löytyi eroja sairaaloiden väliltä.

Monet haastateltavista mainitsivat optikkoliikkeessä työskentelemisen painottuvan liikaa myyntiin, ja kokivat sen jopa ahdistavaksi. Tämä painottui etenkin ketjuliikkeissä työskennelleiden haastatteluissa. Sairaalaoptikot toivat vahvasti esille sen, kuinka ihanaa sairaalassa on työskennellä, kun heidän ei tarvitse myydä mitään, vaan he saavat keskittyä nimenomaan potilaan silmien terveyteen. Omasta kokemuksestamme voimme myös sanoa, että samanlaisia ajatuksia on monella optikkoliikkeissä työskentelevillä optikoilla: tällä hetkellä optometrian koulutus on osa terveyden ja hyvinvoinnin alaa, eikä koulutukseen kuulu kaupallisuuden tai liiketoiminnan osa-alueita. Tällainen optikoiden yleinen ahdistus asettaa optikkoliikkeille, eritoten myyntiin keskittyville ketjuliikkeille, uudenlaisia haasteita, kuten kuinka turvata optometristien työhyvinvointi ja tehdä myymäläympäristöstä kannustava ahdistavan ja painostavan sijaan.

Toisaalta optometrian koulutus Suomessa panostaa tällä hetkellä entistä enemmän kliinisyyteen ja silmäterveyden tutkimiseen, ja jo pelkästään Euroopan rajojen sisäpuolella liikkeissä työskenteleviltä optikoilta vaaditaan entistä enemmän tietoa silmien terveyden tutkimisesta. On syytä pohtia, muuttuuko myös Suomen myymäläoptikoiden työnkuva entistä enemmän sairaalaoptikoiden työnkuvan tyyppiseksi, vai onko jako myymälä- ja sairaalaoptikon työtehtäviin jatkossakin yhtä jyrkkä kuin nykyäänkin. Silmien terveyden tilan tutkimisen ja silmäsairauksiin syventyvien opintojen lisääntyminen Suomen optometrian koulutuksessa saattaa tulevaisuudessa antaa paremman pohjan silmäsairaalaissa työskentelyyn ja sairaalaoptikon työhön riippumatta siitä, missä silmäsairaalaissa työskentelee.

Opinnäytetyömme tuloksia voivat hyödyntää muun muassa opiskelijat, jotka ovat kiinnostuneita tekemään harjoittelun sairaalassa tai jopa työskentelemään sairaalaoptikonä. Myös jo valmistuneet optikot, jotka mahdollisesti harkitsevat työympäristön muutosta myymälästä sairaalaan voivat hyötyä työmme tuloksista. Alalle pyrkivät tai alasta muuten vain kiinnostuneet voivat myös hyödyntää työtämme ottaessaan selvää optikoiden erilaisista työpaikoista. Opiskelijoilla, sen paremmin kuin jo valmistuneilla alalla työskentelevillä, ei välttämättä juurikaan ole tietoa sairaalaoptikoiden työnkuvasta tai tavanomaisista työtehtävistä. Sairaalamailma voi olla optisen alan eri toimijoille vielä vieras, joten opinnäytetyömme tarjoaa katsauksen siitä, millaisia työtehtäviä myös optikkoliikkeissä työskentelevät optikot saattavat tulevaisuudessa tehdä. Opinnäytetyöllämme voimme myös lisätä alan ulkopuolisten tietoisuutta optikon eri työtehtävistä ja etenkin optikon työn kliinisemmästä puolesta, mikä ei välttämättä välity myymäläoptikon työstä. Tästä johtuen opinnäytetyömme tuo kaivattua tietoa monille eri tahoille.

Jatkotutkimusehdotuksiksi ehdotamme sairaalaoptikoiden työnkuvien selvittämistä muualla Suomessa, jotta saataisiin selville, onko niissä paikkakuntakohtaisia eroja julkisella tai yksityisellä puolella. Mielenkiintoista olisi myös selvittää palkkauksen ja sen perusteiden eroja Suomen julkisissa ja yksityisissä silmäsairaaloissa. Myös sairaalaoptikoiden työnkuvan ja palkkauksen selvittäminen muualla maailmassa olisi mielenkiintoista, sillä maakohtaiset erot ainakin optikoiden oikeuksien välillä ovat varsin suuria.

Mielenkiintoista olisi myös tehdä kysely- tai haastattelututkimusta optometrian opiskelijoille ja/tai myymäläoptikoille sairaalamailmasta ja siitä heränneistä ajatuksista ja mielikuvista. Myös myymälä- ja sairaalaoptikoiden työtehtäviä, työhyvinvointia ja yleistä tyytyväisyyttä työhön vertailevan tutkimuksen tulokset olisivat varmasti ajatuksia herättäviä.

Lähteet

Autio, Satu 2019. Lehtori. Optometrian tutkinto-ohjelma, Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sähköpostikeskustelu. 21.1.2019.

Europe and optometry. N.d. Association of Optometrists. Saatavana osoitteessa: <<https://www.aop.org.uk/advice-and-support/policy/europe-and-optometry>>. Luettu 6.2.2019.

European Council on Optometry and Optics. 2017. Blue Book. Saatavana osoitteessa: <<https://www.ecoo.info/wp-content/uploads/2017/05/ECOO-Blue-Book-2017.pdf>>. Luettu 6.2.2019.

Flinkkilä, Saija 2019. Tutkintovastaava. Optometrian tutkinto-ohjelma, Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sähköpostikeskustelu. 20.1.2019.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Keys, Stanley 2017. Postoperative cataract guidance. Optometry Today. Saatavana osoitteessa: <<https://www.aop.org.uk/ot/CET/2017/07/19/postoperative-cataract-guidance/article>>. Luettu 4.2.2019.

Kuntatyönantajat 2018. Saatavana osoitteessa: <<https://www.kt.fi/sopimukset/kvtes/palkkaus>>. Luettu 13.12.2018.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 1659/2015 18 §. Annettu Helsingissä 30.12.2015.

Lindstedt, Soile 2019. Järjestöpäällikkö. Toimihenkilöliitto ERTO ry. Helsinki. Sähköpostikeskustelu. 15.1.2019.

Mäntyranta, Taina & Kaila, Minna 2008. Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 124 (13). 1507-1513. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2008/13/duo97349>>. Luettu 28.11.2018.

Opintopolku n.d. Saatavana osoitteessa: <<https://opintopolku.fi/app/#!/korkeakoulu/1.2.246.562.17.28913409711>>. Luettu 1.12.2018.

Optikoiden työehtosopimus 2018. Toimihenkilöliitto Erto. Saatavana osoitteessa: <<https://soary-com-bin.di>>

recto.fi/@Bin/0286bc18fc9751f117825c1f5bd8c3e2/1542713397/application/pdf/1527228/Optikoiden%20ty%C3%B6ehtosopimus%201.2.2018-28.2.2021.pdf>. Luettu 20.11.2018.

Optisen alan toimintastrategia 2012. Suomen optinen toimiala ry. Saatavana osoitteessa: <https://www.naery.fi/wp-content/uploads/sot_strategia2012_a4_net.pdf> Luettu 7.10.2018.

Optometria 2016. Metropolia. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-nuoret-sosiaali-ja-terveysala/optometria/>>. Luettu 4.9.2018.

Optometria n.d. Optometrian tutkinto-ohjelma, sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. Opetussuunnitelma SXE16K1. Saatavana osoitteessa: <<http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/fi/88094/fi/70309/SXE16K1/year/2015>>. Luettu 31.1.2019.

Optometrian ammattinimikkeet Suomessa. 2017. Optometrian Eettinen Neuvosto. Saatavana osoitteessa: <https://www.naery.fi/wp-content/uploads/Optometrian-ammattinimikkeet_OEN.pdf>. Luettu 16.9.2018.

Optometrian koulutusohjelma 2018. Opiskelupaikka. Saatavana osoitteessa: <<https://www.opiskelupaikka.fi/Koulutus/Ammattikorkeakoulu/AMK-Sosiaaliala-terveysala-ja-liikunta-ala/Optometrian-koulutusohjelma>>. Luettu 1.12.2018.

Palkkatilastot 2018. Kuntatyönantajat. Saatavana osoitteessa: <<https://www.kt.fi/tilastot-ja-julkaisut/palkkatilastot>>. Luettu 24.3.2019.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Analyysi ja tulkinta. KvaliMOTV - menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://www.fsd.uta.fi/fi/tietoaristo/julkaisut/kvalimotv.pdf>>. Luettu 27.10.2018.

Sairaalat ja erikoissairaanhoido. N.d. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana osoitteessa: <<https://stm.fi/sairaalat-erikoissairaanhoido>>. Luettu 21.1.2019.

Sosiaali- ja terveysalan täydennyskoulutus 2017. Metropolia. Saatavana osoitteessa: <<https://www.metropolia.fi/koulutukset/taydennyskoulutus/sosiaali-ja-terveysala/>>. Luettu 1.12.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Terveystieteiden tutkimuskeskus Suomessa. Saatavana osoitteessa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69928/URN_ISBN_978-952-00-3389-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 1.12.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä 1088/2010. Annettu Helsingissä 2.12.2010.

Terveydenhuolto Suomessa 2013. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana osoitteessa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69928/URN_ISBN_978-952-00-3389-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 18.12.2018.

Terveyskylä n.d. HUS Silmätaudit. Saatavana osoitteessa: <<https://www.terveyskyla.fi/silmasairaudet/palvelut/hus-silm%C3%A4taudit>>. Luettu 17.3.2019.

Terveyspalvelualan työehtosopimus 2018. Terveys- ja sosiaalialan neuvottelujärjestö TSN ry. Saatavana osoitteessa: <https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/muu_dokumentti/terveyspalvelualan_tyoehtosopimus_2018_-_2020_id_11870.pdf>. Luettu 13.12.2018.

The college of optometry n.d. Hospital optometrist. A career in optometry. Saatavana osoitteessa: <<https://www.college-optometrists.org/qualifying/a-career-in-optometry/hospital-optometrist.html>>. Luettu 4.2.2019.

Therapeutic Prescribing specialties. N.d. General Optical Council. Saatavana osoitteessa: <https://www.optical.org/en/Education/Specialty_qualifications/Therapeutic_Prescribing_Specialties.cfm>. Luettu 6.2.2019.

Toimintakertomus 2016. Optometrian Eettinen Neuvosto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.naery.fi/wpnaery/wp-content/uploads/OEN-toimintakertomus-2016-1.pdf>>. Luettu 31.1.2019.

Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä 45 § 1516/2016. Annettu Helsingissä 29.12.2016.

Valvira. Optikon ja silmälääkärin välisestä työnjaosta ja potilaan informoinnista. 2013. Saatavana osoitteessa: <<https://www.valvira.fi/-/optikon-ja-silmalaakar-in-valisesta-tyonjaosta-ja-potilaan-informoinnista>>. Luettu 8.10.2018.

Yksityinen terveydenhuolto 2018. Hoitopaikanvalinta.fi. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hoitopaikanvalinta.fi/valitse-hoitopaikkasi/suomen-terveydenhuoltojarjestelma/yksityinen-terveydenhuolto/>>. Luettu 1.12.2018.

Liite 1. Haastattelupohja

1. Oletko koulutukseltasi optikko vai optometrismi? Minä vuonna olet valmistunut?
2. Onko sinulla muita koulutuksia optikon/optometristin lisäksi?
3. Kuinka saamasi optikon/optometristin koulutus vastaa nykyisiä työtehtäviäsi sairaalaoptikkona?
4. Oletko hankkinut lisäkoulutuksia? Jos olet, mitä? Oletko kokenut ne hyödylliseksi nykyisen työsi kannalta?
5. Miten kiinnostuit sairaalamaailmasta?
6. Kuuluiko optometrian opintoihisi sairaalaharjoittelua?
7. Työskentelitkö ennen sairaalaan tuloa muissa optikon töissä, esim. optikkoliik-
keessä?
8. Miten päädyit sairaalaoptikoksi?
9. Mitä kuuluu ns. "tavalliseen" työpäivääsi? Minkälaisia työtehtäviä teet tällä het-
kellä?
10. Mikä nykyisessä työssäsi on mieleistä/palkitsevaa?
11. Entä haasteellista?
12. Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen palkkaasi sairaalaoptikkona?
13. Mikä voisi mielestäsi vaikuttaa sairaalaoptikoksi hakeutumiseen?

Liite 2. Suostumus haastattelututkimukseen osallistumisesta

Suostumus haastattelututkimukseen osallistumisesta

Tutkimus Opinnäytetyö "Mitä ne tekee? – Haastattelututkimus Etelä-Suomen sairaalaoptikoille heidän työnkuvastaan"

Ohjaajat Yliopettaja Kaarina Pirilä (kaarina.pirila@metropolia.fi), lehtori Johanna Valtanen (johanna.valtanen@metropolia.fi)

Tutkimuksen tekijät Optometrian opiskelijat Martta Harju ja Vilma Laurila

Aika ____/____/2019

Kuvaus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä sairaalassa työskentelevän optikon työnkuvaan kuuluu, ja kuinka sairaalaoptikoiden saama koulutus vastaa heidän nykyisiä työtehtäviään. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta sairaalaoptikon työnkuvasta.

Haastatteluja suorittavat opiskelijat käyttävät aineistoa opinnäytetyöhönsä, jossa haastattelussa ilmi käyneitä asioita analysoidaan, ja myöhemmin raportoidaan kirjallisessa muodossa. Yksittäisten osallistujien nimet eivät tule opinnäytetyössä esiin. Haastattelututkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja haastateltavien henkilötiedot suojataan.

Annän suostumukseni seuraavaan:

1.	Olen lukenut ja ymmärtänyt projektista annetut tiedot edellä. Antamiini tietojen käyttö ja luottamuksellisuus on selostettu minulle. Minulle on annettu mahdollisuus kysellä projektin toteutuksesta ja osallistumisestani haastattelututkimukseen.	kyllä __
2.	Osallistun vapaaehtoisesti haastattelututkimukseen.	kyllä __
3.	Ymmärrän, että voin milloin tahansa vetäytyä haastattelututkimuksesta syytä ilmoittamatta.	kyllä __
4.	Ymmärrän, että vain haastattelututkimuksen tekijöillä on pääsy antamiini tietoihin.	kyllä __
5.	Ymmärrän, että tutkimuksen tekijät keräävät haastattelusta aineistoa. Haastattelu tallennetaan sekä äänitallenteena että äänitallenteen litterointina.	kyllä __
6.	Ymmärrän, että haastattelussa kerättyä aineistoa käytetään opinnäytetyössä, joka julkaisemisensa jälkeen on kenen tahansa luettavissa.	kyllä __

Osallistuja

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Päiväys

Haastattelututkimuksen tekijät

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Päiväys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Päiväys

Metropolia PL 4000 Bulevardi 31 www.metropolia.fi
 Ammattikorkeakoulu 00079 Metropolia 00180 Helsinki Puhelin 020 783 5000 Y-tunnus: 2094551-1

Liite 3. Saatekirje

Hei,

Kiitos osallistumisestasi opinnäytetyömme haastatteluun! Mikäli sinulle on herännyt vielä jotain kysyttävää haastattelun jälkeen, voit laittaa sähköpostia joko meille, tai opinnäytetyömme ohjaajille.

Ystävällisin terveisin:

Martta Harju

Vilma Laurila

Opinnäytetyön ohjaajat:

Kaarina Pirilä

Johanna Valtanen